

és vízmosások szabályzatlan helyzetükben kényők kedvő szerint üzik pusztításait. Hozzá járul mindehez még az is, hogy a faanyagok uszítására és utajozására alkalmas folyók és patakok mikénti használhatása törvényesen szabályozva nem lévén, e körülmény az erdőhasználat célszerű gyakorlása elé számos akadályokat gördít s e mellett a utajozást teljesítő munkás népet is tetemes költséggel és idővesztéssel terheli.

A székelyföld lakosságának kézi munkaképessége legkülönböztetve az erdei munkák végzésében és erdei vagy faipar gyártmányok készítésében állván, az erdők elpusztulásával vagy a felhasználásra alkalmas állatoknak kiméletlen fajtáregészéről, az erdő felújítását teljesen figyelmen kívül hagyó s napjainkban is folyamatban lévő rohamos felhasználása által, ezen ország egész lakossága munkájának érvényesíthetőségét s ezzel ügyszóvala mindennapi kényerétől fosztatik meg. De nem kevésbé van marhatenyésztése is veszélyeztetve azáltal, hogy a fakészlet felhasználása előtt okserűten igénybe vehető jó erdei legelő helyét, az új erdő nevelésének elmulasztása következtében, sziklás és vízvesztés kopár hegyoldalak váltják fel.

Az előadottakban röviden jelzett körülmények meggőződésüként szerint eléggé élénken indokolják a m. t. képviselőház-előt is bölcsen ismert azon szükségességet, mely az erdőtervény sűrűs megváltoztatás kivánja. Tiszteletteljesen kérjük azért a m. t. képviselőházat, miszerint a magas kormány figyelmét felbírni méltóztaték arra, hogy a tudomástunk szerint már 9. évi óta kész erdőtervényjavaslatot alkotmányos tárgyalás végett mielőbb a képviselőház eléterjessze.

A székelyföld mivelődési és közigazgatási egylet nevében:

Budapest, január 12. 1877.

Buzogány Áron, s. k.
az egylet titkára

Hajós János, s. k.
az egylet elnöke.

Thury György meggyilkoltatásának bűnpere

a kézdi-vásárhelyi királyi törvényszék előtt
1877. január 26-án.

Az azon napon megtartott végtárgyalásnál elnökolt királyi törvényszéki bíró Mátéfy Károly, bírák: Balogh Izra és Comancu Sándor kir. törvényszéki bírák, jegyző: Székely László. A királyi ügyészséget Kabós Sándor képviselte. Védők: Tóth Mihály és új Szabó Dániel ügyvédek.

A törvényszéki terem meglehetősen számu hallgatóság telte meg. Déléltől 10 óra volt, midőn a bíróság megjelent s előlül a szokásos figyelmeztetés után a jegyző felhívta a bűnpere tárgyának kiküldetésére. Ezután alügyész a gyilkossági esetnek rövid vázlatát adván, a tett elkövetésének málnási Botos Zsigmond és Kocsis Mihályt és miat bűntársukat szintén málnási Orot Istvánt vádolja; kéri ellenük a végtárgyalást megtartani.

Minthárom vádlott az ellenük emelt vádat nyugodtan hallgatta, anélkül, hogy rajtuk legkisebb megilletődés észrevehető lett volna.

Előlül a tanúk számbavétele után azokat felhívja, hogy távozzanak a mig rendre beszélőitani fognak; a vádlottak közül egyedül Botos Zsigmondot marasztja meg, a más kettőt az örök kikisérlek, s kezdetét veszi Botos Zsigmond vallatása.

Botos Zsigmond szálás és vállas, képre nézt jó, mondhatni talán szelíd kinézésű fiatal, ötlen éven, 26 éves, ev. ref. vallású, feddhetlen előélettel; olvasni, írni nem tud; tartózkodik a szülői háznál. A hozzá intézett kérdések után azt vallja, hogy: a mult évi jan. 14—15 ike között éjszákán Málnásan történt gyilkossági esetről ő csaknem egy óvig mindig azt állította, hogy mitsem tud, de közelből mindent kiváltott s megmondja most is: A dolog úgy történt, hogy a gyilkosság megelőzőt esőtörtékön ő a Kocsis Mihály társaságában a Thury ur családjától ruhadarabokat kért, hogy maszkuráknak öltözködhessenek; kaptak is s még az nap a gunyákat vissza is vitték, de nagyon késő lévén, nem volt már alkalmuk, hogy a családnak ezt a szivességet megköszönjék, midőn másnap a gyilkosság napján ketten, már t. i. ő és Kocsis Mihály a falu korcsmájában találkoztak s megállapították volna, hogy holnap együtt menjenek az erdőre, 10—11 óra közt hazra felé mentek s midőn a Thury ur kis utca felőli kis kapuja elébe értek volna, ő azt mondá Kocsis Mihálynak, hogy nézzenek be, látha az urak fene lennének, s a maszkura gunyát köszönjék meg. Erre ő a kapu, mely azelőtt is soha betéve nem volt — belépett, utána Kocsis s együtt mentek a konyhaszótónak, melyet nyitva találtak, s a konyhába lépéven, ott a spaarhede mellett ült vádlott Orot István; tőle kérdezték, hogy lefeküdték-e már? s minekutána, ez azt mondotta, hogy igen s tőlk kérdezte volna, hogy nem tudnak-e valakit, a ki Szt. Györgyre menne? neki egy levelet kellene általadni, s hogy ők azt mondták, hogy ők senkitem tudnak, ő, Botos egy papíros szivart oroslat s aival mentek ki a konyhából, a onnan Orot a kis kapuig őket elkísérte.

Egymás szomszédságában lakván, együtt mentek hazra ketten ő, Botos és Kocsis Mihály. Midőn hazuk kapujához értek volna s ő, Botos jó éjszákát kívánt Kocsis Mihálynak s tőle elbucszott, utóbbi megállítá s mondá: „Tudod mit mondanék neked? je verlem, menjünk, ússunk vagy kettőt arra a vak tolvajra!” — Botos figyelmeztette, hogy hagyjon fel szándékával, ugyis kitűdökik s életével fizeti meg. Erre azt felelte Kocsis Mihály: „No, ha nem jössz, egyedül is megteszem;” s az égre tekintvén folytató: „most az isten

is aluszik; megyek s kiűtöm azt a 10 pengőt a fejből!”

Ezzel ő, Botos bement a telktükre, de hallotta, hogy Kocsis is saját kapuján be-, s így hazament. — Botos a marháknak enni-adott s midőn épen a lakháza lépni akart volna, hallá a szomszédkapu csattanását, mire ő az utra kinézett s szép holdvilág lévén, látta, hogy szomszédja Kocsis Mihály valamint a hóna alatt takarva azon irányban megyen, a merre Thury ur lakott.

Ő, Botos visszaemlékezvén Kocsis Mihály előbb nyilvánított szándékára, megborzadt, bement a háza s elaludt. Noha az előző este abban egyeztek meg, hogy együtt menjenek az erdőre, ő mégis egyedül ment, még pedig meglehetősen későn s már ott találta Kocsis Mihályt s ennek apját Kocsis Józsefet. Mindketten azzal fogadták, hogy mi hir a faluban? s minekutána ő azt bizonyította, hogy semmi, ugy vallja be Kocsis Mihály, hogy: „ha csak öröggé nem változik, föl nem kel, kettőt ütöttem rá, de elég volt!” s kezében levő fejszérére mutatta, hozzá tévé: „Nő Zsiga, kivüled s az istenen kívül senkitem tudja a dolgot; de ha elarulsz, vége neked, megbeszúloom még halálom óráján is!”

Kocsis Mihály e fenyegetésétől tartva, hallgatott, nem vallott, de végre is látva, hogy maga-magának gyűjti meg csak a baját, megmondott mindent a mit a dologról tud.

Előlül egy fejszét és zsebkendőt azon kérdéssel mutatott meg vádlottnak, hogy ismeri-e azokat? mire azt feleli, hogy a zsebkendőt sajátjának lenni ismeri, melyet azért vettek el tőle, mert voltak vérfoltok benne, a melyek pedig onnan eredtek, hogy favágás közben kezét meghorszolván, s e kendővel törölgette. A fejszéről azt tartja, hogy talán az övé, de annyi bizonyos, hogy ez nem az a fejsze, melyet előtte Kocsis Mihály az erdőn felmutatott, hogy avval gyilkolta volna meg Thury urat.

(Vége következik.)

Nyilt kérés

Háromszék megye közigazgatási közgeihez.

A közelebbi években közigazgatási reformok gyanánt hozott intézmények a megyei közgyűlés, közigazgatási bizottság és a törvényhatóság tisztviselői, sőt a végrehajtó hatalom képviselőjének önkormányzatunk terén jogos hatáskörét illetőleg is a nézetkülönbségek tágas terét nyiták meg.

Mig az én és társaim fogalma szerint municipális jogkörünk sarkkövét épen a tisztviselői eljárásai, a törvényhatóság közigazgatási feletti ellenőrködés s a törvényhatóság közerterhek s közmunkák feletti intézkedés képezi és az 1870. 42. t. c. 43. §. c), b), l) a több pontjait fentartottnak hiszem a h és l) pontok érvényesítésére irányzott indítványaink felett a megyénkben uralgó többség a folyó év január 13-iki közgyűlésen is napirendre tért, és ugyanazon közgyűlés folyama alatt a törvényhatóság közlekedési vonalok felett: a k. i. b. előterjesztésének bírlatára s megváltoztatására hatáskörünk kérdésessé sem tétetted, de a közmunkák jelentékeny terhesítését és ránk, de nélkülünk önkényi felosztást épen közgyűlésünk napján rendelti uton keresztuljain tisztviselői hatáskörébe ragadva: néhány nap előtt Háromszék némely községeiben főispán 5% méltóságának alispán urhoz intézett 13. sz. és jan. 13-án kelt rendelete másolatilag küldetett ki, mely hivatkozva m. kir. közmunkaminiszter 20 240/1876. sz. leiratára, melyben fontos államérdekéből a Brassó Sepszi-Szentgyörgy-csikseredai és Csik Szereda kézdi-vásárhelyi utvonalonak a megye összes közmunka-erejének felhasználásával tökéletes jó állásba hozatala rendeltetik; ezen utvonálnak Al-Dobolytól Bukszádig és Kászentől Kézdi-Vásárhelyig terjedő részét 3 város és csak 17 sepsizsék s néhány Felső-Fehérmegyéből idecsatolt községek földmívelő polgáraira osztva fel, minden igavonó marha után 2 köbméter tört kő vagy rostált kavicsnak saját költségükön beszerzése és február 3-ig a helyszínre szállítása kényszereszközzel fenyegetés mellett köveletetik.

Ugyanazon rendelet más pontjában az idézett miniszteri rendelet tulszárnyalásával és minden indokolás nélkül a Sepszi-Szentgyörgy Rétly felé eddig nagy részben Sepszi-Szentgyörgy várost terhelő utrészt az Ölt hídjánál kezdve Sepsizsék néhány községeire önkényileg áthárítva, hasonlóan tört követel vagy rostált kavicssal indigen teljesítendő kényszermunka utján követelt eddigi elhanyagoltságából kellő állásba hozatni.

A szolgabíró urak ezen rendelet másolatát hátratozva, foganasítását drákok szigorral rendelik a községi előljáróságoknak.

A Brassó-csiki vonalnak d'alméredékű fontossága nem új s nem meglepő nekünk, mert tudjuk azt, hogy évek előtt már az államuk soraiha felvétele közlekedési miniszterium által ajánlvai volt s már 1870-ben egy hadügyi s közlekedési vezény bizottság csak az Ilyefalva-Sepszi-Szentgyörgy közti részen az utak magasztására és vízvezető árkuokra 1400 frt államsegélyt véleményezett és ha már az mindaddig meg is tagadtatt, sokkal élénkebb székely fajunknak közügyek iránti buzgalma, mint hogy sulyos terheltesekre is az állam magasabb érdekében. készséggel nem vállalkoznék, s kétkedni nem lehet, hogy ha a jan. 13-iki közgyűléselőt el nem titkolatik, ott is alkotmányos uton megszavaztatott volna, még pedig a k. miniszterium méltányos intézkedés értelmében a megye összes közmunka-erejének felhasználásával, és ugy a rendkívüli körülmények által igényelt rendkívüli teher

a testvéries egyenlőség és méltányosság szerint megoszolva, annak sulya alatt nem roskadt volna le senki, sőt a kivánt rövid idő alatt e célnak megfelelni a nagyobb erő képebb lett volna, mig így az a legjobb akarat mellett is igen kétséges, mert követ és kavicstól ily téli fagyban csakis bányákból vehetni, arra pedig földmíveléssel foglalkozó gazdáknak sem képebbége, sem munkálási eszközei nem lévén, mindenki kénytelen az ily munkával foglalkozóktól pénzen vásárolni azt, hasonlóan; ily időben a jobb gazdák nagy része értékesebb ökreit nem veszélyeztetve, a kőhordásra fuvarost keres és egy halom 5—8 frt költségű okoz s így olyankor, kiknek alig 100 frt tisztja jövedelmű birtoka mivelődésére 6 igás marhája van, a jelen sulyos adók mellett ily gyakorlatlan önkényeskedés 30—48 frt készpénz vagy annyi értékű munkateher szaporitást okoz. Sőt épen azért, mert a rostált kavics vagy kő beszerzésére mindenki csak néhány vállalkozóhoz folyamodhatik, arra ily rövid idő alatt kétszerez áron is egyik vagy másik képtelen leend.

De mit mondjak a Sepszi-Szentgyörgy-rétyi törv. hatósági utvonálnak az eddig is tulterhelt községekre önkényű áthárításáról? Annak taglalásába bocsátkozni valóban nehéz s mert látom azt, hogy az uralgó többséggel rendelkező tisztviselő urak hatalma nagy s hatalmaskodásai ellen nincs hova folyamodni, saját jobb érzelműkhöz fordulok s kérem: ne tétőzzék ily méltatlan teher-felosztásokkal a most is elviselhetetlen sulyos helyzetet s gondolják meg azt, hogy habár 25 község tulterhelésre a megkimélt 100 községből támogatókat szerezni sikerült is, de a csekély birtokú székely családoknak tulságos terhek nyomása alatt összeroskadása valódi nemzeti csapás. — Azért újból kérem: hagyjanak fel a Szentgyörgy-rétyi utvonálnak államéredék alá csempésztésével és az Al-Doboly-btk-szádi s Kászon-vásárhelyi vonalakat csináltassák a miniszteri rendelet szerint a megye összes közmunka-erejének felhasználásával, vagy ha ezt (föltét nepszerzésük veszélyeztetése nélkül) nem tehetik, eszközöljék a tulterheltek pénzkiadásainak államadóba beszámítását.

Kilyén, 1877. január 25.

Székely Gergely,

Iskolai bizonyítvány az előjárók számára.

Olvasám a „Nemere” idei 5. számában, hogy K. Vásárhelyt minő pontosan méltatják ki a tanítók fizetését; e dícséretes állapot meg van Barátoson is, a tanítók folyó tanévre még nem kaptak egy garast is, sőt a mult évről is van egy kicsi baj-maradék.

Olvasom továbbá az „Ellenőr” tavalyi 350 számában ezen atább idézendő sorokat:

„Itt az egyes községek, melyek államsegélyre támaszkodnak elkészítik évenként az iskolai szükségletet eltüntető költségvetést, az illető tanfelügyelő útján felterjesztik az oktatástgyi miniszteriumhoz, mely költségvetést a szükségeltett adatokkal együtt átvizsgálva az illető miniszteri szakosztály, az általa megállapított összeg utalványozása mellett visszaküldi a folyamodó községnek. Hát azután mi történik? A községek rendszeren kiveszik az adóhivataltól iskolai illetőségüket, s el is költik. Hogy aztán a költségvetésben szerepelt 5%-os adó a tanjind behajtatott-e, a tanítók fizetése rendszeren kiszolgáltattott-e, és egyéb tételekre a fölvetel szerint költöttek-e el a pénz: arról senki sem felelős, arról senki sem bír tudomással. Én az 5%-os adó és tanjind felhajtásáért, mely iskolai szükségletünk fedezeti összegből mintegy 200 frtot teszen, beirtam minden második hónapban egyszer a tanfelügyelőséghez, ez ártit az alispánhoz, az alispán a községi előljáróságához, ez így ment három esztendőn keresztül és az 5% adó, s a tanjind, mely csupán 40 krt teszen fejenként, soha sem volt behatva, a pénztárnok soha sem volt számoltatható.” Ezt rólunk írták az utolsó bettign.

Hát a községi faiskolákra nézve hogy állunk? Nem jobban, mint a többi iskolai ügygyel. A kormány tart nagy fizetés mellett nálunk is egy miniszteri biztost; ez kéri a felvilágosításokat, küldi a rendeleteket már több év óta s mind amellet a faiskolák ügye semmit sem mozdult, a kijelölt helyek kerítés nélkül, liba, malac ott tanyáz, legelők mint voltak előzték.” Ezt is rólunk írták mind egy szálán, nem tanító írta ugyan, de azért mégis ez iskolai bizonyítvány az előljárók számára.

Meg vagyunk fogva! Miniszter urnak 1876 évi december 19-én 29879 sz. a kelt rendeletével a barátosi községi iskola 1877. évi fentartási szükségleteinek részbeni fedezésére 476 frt államsegély engedélyeztetett, utasítottat a k.-vásárhelyi m. k. adóhivatal hogy ezen összeget az iskolások elnökének szabályszerint kiállított s a tanfelügyelő ur által láttamozott nyugtájára számadás kötelezettsége mellett fizesse ki. — De az iskolások elnöke által kiállított nyugtát a tanfelügyelő ur csak azon esetben fogja láttamozni s így a pénz az illető helyen csak ugy fog kiadatni, ha az iskolások a lefolyt közelebbi három évről kelően okmányok számadását előbb betérsztik.

Borzasztó! a szegény pénztárnok nem tud számolni — azaz, hogy tud számolni, csak a számadását nem tudja betérsztetni, mert a kis bíráló még nincsen tisztába jöve abban az átkozott 5% adó és 40 kros tanjind dolgában. A kollektor késlelteti a bírót, a bíró késlelteti a pénztárnokot, a pénztárnok késlelteti a tanító fizetését, a tanító fizetését éhezeti a tanítót, de a tanítónak nem szabad az iskolát késleltetni, szemellog éhezetni. Ó magas kamatra kérjen kölcsön pénzt, ha kap, aztán éljen úru,